CONFESSIONIS CATHOLICÆ,

in qua

DOCTRINA CATHOLICA ET EVANGELICA, QVAM

ECCLESIÆ AUGUSTANÆ CONFESSIONI addictæ profitentur, ex Romano-Catholicorum Scriptorum suffragiis confirmatur,

AUTORE

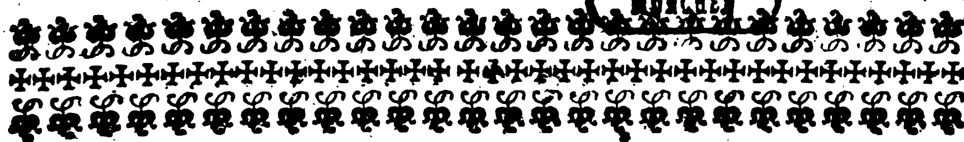
JOHANNE GERHARDO D.

LIBRI II. Specialis Pars prima,

continens Articulos,

I. de VERBO DEI,
II. de CHRISTO,
III. de PONTIFICE ROMANO,
IV. de CONCILIIS &
V. de ECCLESIA.

ILLUSTRISSIMIS AC CELSISSIMIS PRINCIPIBUS AC DOMINIS,

DN. ALBERTO, DN. ERNESTO & DN. BERNHARTO

Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ ac Montium

Ducibus, Landgraviis Thuringiæ, Marchionibus Misniæ, Comitibus in Marca & Ravenspurg, Dominis in Ravenstein,

Heroibus gloriosissimis,

Principibus ac Dominis suis clementissimis.

Gratiam & pacem à Deo Patre per Christum Jesum in Spiritu sancto,

Llustrissimi ac Celsissimi Principes, Heröes gloriosissimi, Principes & Domini clementissimi, solenne

in ſcriptis ſuis hunc præcipuè ſibi propoſitum atq; præfixum habeant ſcopum, ut *Romani Pontificis* infallibilitatem ἀνυπεύθυνον, ac *Sedis*, quam ita vocant, *Apoſtolicæ Romanæ* ſucceſsionem nunquam interruptam, quibuscunque poſsint modis, tueantur, inde quicquid alterutrum horum vel minimâ ex parte labefactare videtur, illud omne à cathedra Papali & ejus rectore Pontifice Romano ſummis amoliri viribus connituntur. Johannam Papiſſam fœminam Sedi Romanæ præfuiſſe, eandemque partu meretricio contaminaſſe, uno ore Hiſtorici omnes, quotquot ante B. Lutheri tempora ſcripſerunt, teſtantur; quin & publicæ picturæ ac ſtatuæ, proceſsiones Pontificiæ ac ſella porphyretica Romæ aſſervata, teſtimonium huic Hiſtoriæ ferunt luculentiſsimum, ut in art. 3. cap. 4. membr. 6. hujus ſcripti ex profeſſo demonſtratur. Quid ad hoc Pontificii? Onuphrius Panvinius in annot. ad Platinam de vitis Pontificum, Baronius Ann. 854. n. 9. Thomas Hardingus in Confut. Apol. Anglic. part. 2. cap. 1. Bellarminus lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 24. &c. *fabulæ* nomine illud traducunt. Zoſimum Romanum Pontificem, Auguſto Patri Auguſtino σύγχρονον, Niceni Concilii acta corrupiſſe, ut primatum Romanæ Sedi vendicaret, conſtat ex Concilio Africano can. 101. & ſeqq. ac Marcus Epheſi Archiepiſcopus Græcorum nomine in Concilio Florentino ſeſſ. 20. Pontifici Romano Eugenio IV. in faciem dicere non fuit veritus. *Nonne vides, Reverende Pater, ſummum Pontificem* (Zoſimum) *falſum decretum, & non in Synodo promulgatum ad tantum Concilium pro re tam magna miſiſſe?* Quid ad hoc Hardingus? *Nemo probus aliquis,* inquit in Confut. Apol. Anglic. part. 2. cap. 5. *unquam dixit. Nemo id unquam dixit, præter Illyricum aut obſcænum Balæum.* Stephanum Romanum Pontificem in Formoſi, proximi ante ſe

Papæ,

Papæ, cadaver sævisse, illudque Pontificalibus vestibus spoliatum, dilaniatum, ac tribus digitis mutilatum in flumen projici jussisse, autores sunt Platina in vita Stephani, Matthæus Palmerius in Chronic. Abbas Urspergensis in Chronic. Luitprandus lib. 1. cap. 8. &c. Quid ad hoc Hardingus? *Historia*, inquit in Confut. Apolog. Anglic. d. l. cap. 3. *nullius talis lanienæ mentionem facit.* Sylvestrum II. R. P. fuisse Magicis artibus deditum, ac Diaboli operâ adjutum Sedem Papalem conscendisse, testes sunt Martinus Polonus, Sigebertus, Gemblacensis, Hermannus Contractus in Chronic. Antoninus Archiepiscopus Florentinus part. 2. Hist. tit. 16. cap. 1. §. 18. Platina in vita Sylvestri, Autor Oneris Ecclesiæ cap. 17. §. 19. &c. Quid ad hoc Bellarminus? *Sine dubio*, inquit libr. 4. de Rom. Pont. cap. 12. resp. ad 30. *fabulæ sunt, quæ narrantur de Magia & morte Sylvestri II.* Et postea: *Occasio fabulandi de Magia Sylvestri fuit, quia erat Sylvester peritissimus Geometriæ, de qua etiam libros scripsit; seculo autem illo post natum Christum nono, quo nullum fuit indoctius & infelicius, qui Mathematicæ aut Philosophiæ operam daret, à vulgo Magus putabatur.* Egregium verò Philosophum in Satanę ludo literario institutum! Clementem VI. Rom. Pont. imperâsse Angelis, ut animas eorum, quos Indulgentiarum causâ Romam peregrinantes in via mori contingeret, rectà in cœlum transferrent, notum est ex Bulla Pontificia in Anno Jubilæ Ann. 1350. publicè promulgata, quæ extat apud Balæum in vita Clementis VI. & Cornel. Agrippam lib. de vanit. scient. cap. 61. *Prorsus*, inquit Pontifex, *mandamus Angelis Paradisi, quatenus animam à Purgatorio penitùs absolutam, in Paradisi gloriam introducant.* Quid ad hoc Adamus Conzenius? *Mendacium est*, inquit in Præfat. ad Chronolog. Jubilæi Evang. *Papam imperare Angelis, ut animas Romipetarum ægro-*

rum, si in via dent pecuniam, cælo inferant. Johannes XXIII. Pont. Rom. in Concilio Constantiensi sess. 11. tom. 4. Concil. edit. Venet. fol. 294. reus peractus fuit, quòd negaverit carnis resurrectionem & vitam æternam. *Sæpè*, inquiunt Patres illius Concilii, *& sæpiùs coram diversis Prælatis & aliis honestis ac probis viris, pertinaciter, Diabolo suadente, dixit, & asseruit, & dogmatizavit, vitam æternam non esse, neq; aliam post hanc vitam; dixit etiam, ac pertinaciter credidit, animam hominis cum corpore humano mori & extingui, adinstar animalium brutorum.* Quid ad hoc Bellarminus? *Probabile vehementer est*, inquit lib. 4. de Rom. Pont cap. 14. resp. ad 37. *ac ferè certum est, errorem illum falsò Johanni XXIII. tributum fuisse.* Plura hujus generis ex Jesuitarum scriptis colligere, operæ quidem fuerit non contemnendæ, sed tamen prolixioris.

In illorum censum meritò refertur, quòd magnus ille Annalium Ecclesiasticorum conditor, Nerei discipulus, Cæsar Baronius mendacii damnare ausus fuit, quod in Historia Alexandri III. Pont. Rom. memoratur, ipsum Venetiis Imperatoris Friderici collum pedibus suis supposuisse, ut vel hoc nomine Isaacus Casaubonus, vir eruditissimus, in Præfation. Exercitationum suarum meritò in querulam hanc erumpat vocem. *Dolendum est, virum sui seculi facilè primarium in opere tam nobili, communi hodie multorum vitio, partium studio, ita licenter indulsisse, ut cujus* πολυαναγνωσίαν, πολυμάθειαν, *atque industriam neq; mirari, neq; prædicare satis possumus, ejus fidem innumeris in locis vel inviti cogamur desiderare.* Historiæ series integra sic habet. Alexander III. metuens sibi ab Imperatoris Friderici I. (à barba ruffa Barbarossæ ab Italis cognominati) iterato in Italiam adventu, Ann. Christi 1177. noctu aufugit Cajetam, deinde Beneventum, postremò in coqui sui habitu

bitu

bitu Venetias venit, ubi in Monasterio delitescens, post aliquot menses agnitus, Senatu habito, Ducis Sebastiani jussu, maximo honore exceptus, Pontificali pompâ in templum D. Marci deducitur. Imperator, audiens Papam Venetiis esse, postulat à Venetis, ut hostem suum, hominem Reipubl. perniciosum, sibi tradant. Quibus negantibus, Ottonem filium cum armata classe immittit, cui tamen mandavit, ne quidquam armis pertentaret, priusquàm ipse cum reliquo exercitu præsens esset. Otto verò, juvenis Princeps, gloriæque cupidus, neglecto Patris mandato, cum Venetis congreditur, victus capitur, vinculisque inclusus Venetias deducitur. Inde Alexandro Pontifici crevêre Spiritus, ut pacem cum Friderico inire nollet, nisi priùs Venetias Imperator veniret, accepturus præscriptas pacis conditiones. Pater malæ fortunæ filii consulturus, pollicetur, se statuto tempore venturum. Dies dicta est, aderat Imperator, conveniunt de pacis conditionibus. Papa verò non priùs absolvit Imperatorem à banno, quo constrictus erat, quàm templum D. Marci accesserit, quò cùm ventum esset, astante universo populo, Alexander mandat Imperatori, humi ut se prosternat & veniam petat. Imperator jussa facit. Tum verò Alexander prostrati Imperatoris collo pedem imponens, dicit: *Scriptum est, super aspidem & basiliscum ambulabis & conculcabis leonem & Draconem.* Princeps indigné ferens hanc contumeliam, respondet: *Non tibi, sed Petro.* At Papa rursus deprimens collum Principis; *Et mihi*, inquit, *& Petro.* Cæsar metuens aliquid subesse periculi, obmutuit, sicque tandem est absolutus & concordia redintegrata. Antichristianum huncce Alexandri fastum graviter perstringunt non solùm Historici & Politici, utpote Udalricus ab Hutten Eques Francus im Bericht / wie die Päbste mit den Key-

fern gehandelt lit. A.iij. Simon Schardius JCtus in lib. de perfidia Paparum erga Imperatores in Histor. Friderici I. Philippus Melanchthon in Chron. Carionis lib. 4. fol. 12. ubi addit, *Marchionem Misniæ Ditrichum accurrisse ac Imperatorem humi jacentem erexisse;* Martinus Crusius in Annal. Suevicis lib. 1. part. 2. pag. 462. Johannes Funccius in Chronol. Comment. Ann. 1176. Spangenbergius in Chronic. cap. 229. in Historia Anni 1177. Pantaleon part. 2. libri Heroum fol. 267. Dresserus Millen. 6. fol. 362. Osiander Cent. 12. lib. 3. cap. 1. pag. 278. & alii complures, sed etiam Jacobus Angliæ Rex in Confut. Torti fol. penult. & in Tortura Torti pag. 263. B. Lutherus in Præfatione libelli, cujus titulus, Pabststrew Adriani IV. und Alexandri III. gegen Keyser Friderich Barbarossa geübet edit. Ann. 1545. quæ extat tom. 8. Jen. Germ. f. 230. ac Theologi ad unum omnes, quotquot Papam Romanum esse Antichristum demonstrare sunt conati. Illud enim ut probatum dent, ejusmodi formant Syllogismum: Cui omnes ac singulæ notæ competunt, quas Daniel Propheta, Paulus & Johannes Apostoli Antichristo ἰδικῶς sic dicto tribuunt, ille est Antichristus ἰδικῶς sic dictus. Atqui Pontifici Romano post tempora Gregorii VII. Hildebrandi dicti, omnes ac singulæ notæ competunt, quas Daniel Propheta, Paulus & Johannes Apostoli Antichristo ἰδικῶς sic dicto tribuunt. Ergò &c. Assumtum probant enumeratione omnium ac singularum notarum in scriptis Propheticis & Apostolicis propositarum; inter quas etiam hæc est, quòd Paulus de Antichristo prædixit 2. Thess. 2. v. 4. quòd sit ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα. Per πάντα λεγόμενον θεὸν non potest, nec debet intelligi verus ille Naturâ Deus, qui est ἐπὶ πάντων, *benedictus in secula*, Rom. 9. v. 5. cùm nemo tam projectæ audaciæ ac superbiæ esse possit, ut exer-

exertis verbis sese super illum efferat, cumque Apostolus non dicat, elevabit se super eum, qui est verus Naturâ Deus, sed super omnem λεγόμενον θεόν. Verus ille Naturâ Deus unus est, nec de illo dicitur omnis, sed unus 1. Cor. 8. v. 5. *Quamvis sint* λεγόμενοι θεοὶ *sive in cœlo, sive in terra, siquidem sunt Dii multi & Domini multi.* v. 6. *nobis tamen unus Deus.* Hic habemus ipsius Apostoli interpretationem, quinam per πάντα λεγόμενον θεὸν intelligendi sint, videlicet illi, qui cùm Naturâ non sunt Dii, tamen nomen hoc ratione eminentiæ ac officii participant. Irenæus scriptor antiquissimus libr. 3. advers. hæres. cap. 6. *Pater omnium Deus dicitur & est, & non super hunc extolletur Antichristus, sed super eos, qui dicuntur quidem, non autem sunt Dii.* Tales λεγόμενοι θεοὶ in cœlo sunt Angeli, Psal. 138. v. 1. Hebr. 2. v. 6. collato cum Psal. 8. v. 6. & Hebr. 1. v. 6 collato cum Psal. 97. v. 7. in terris Magistratus ac Principes Exod. 22. v. 28. Psalm. 82. v. 1. & 6. Johan. 10. v. 34. qui cumprimis in hoc loco Apostolico intelliguntur, ut ex contextu patet. Per τὸ σέβασμα hîc non accipienda est ipsa veneratio, cùm nemo propriè dicatur veneratio; sed venerationis objectum, non autem quodlibet, neque enim rei alicui, quam veneramur, hoc loco illud tribuitur, sed personæ, ut ex ipso loquendi modo apparet: sic enim ait Apostolus, *elevabit se super omnem, qui dicitur σέβασμα,* proinde σέβασμα μετωνυμικῶς, h. l. acceptum idem est quod σεβαστὸς, hoc est, *Imperator Augustus*, in qua significatione hæc vocula non solùm apud profanos Scriptores, sed in ipsis etiam sacris literis usurpatur Act. 25. v. 21. & 25. Sensus igitur est, Antichristum non solùm elaturum se supra omnes reliquos Principes & Magistratus, tanquam minorum gentium Deos, sed etiam supra augustam Imperatorum majestatem, quæ in terris est summa, unde Tertullianus ad Scapulam cap. 2. Imperatorem

vocat *hominem à Deo secundum, solo Deo minorem.* Hanc notam, ut Rom. Pontifici competere doceant, inter alia exempla adducunt Historiam Friderici Imperatoris, cujus collo Rom. Pontif. Alexander III. pedem imposuerit, eandemque idoneis Historicorum testimoniis confirmant. Sed omnibus illis Historicis, Politicis, Theologis mendacii dicam scribere ausus fuit Cardinalis Baronius. Postquam enim ex Actis, nescio quibus, MStis in Vaticana Biblica asservatis, Historiam Alexandri Pontif. Fridericum Imperatorem in gratiam recipientis exposuerat, subjungit tom. 12. Annal. Anno Christi 1177. n 85. *His igitur, tanquam ad Lydium lapidem admotis, cuncta eodem argumento conscripta, vel picturis expressa, vel cujusvis generis monumentis signata, quæ noveris ab iis discrepare, redargue.* num. 86. *Quorum illud cæteris magis indecorum, quo asseritur factum illud arrogans & penitùs insuetum; & quòd humiliatum ad pedes Pontificis caput Imperatoris pede ipse presserit atq; insultaverit, verbis illis ex Psalmo petitis: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & Draconem; & quòd læsus Imperator in ipsum illud intorserit, Non tibi, sed Petro; cui responderit Alexander arrogantius dictum hujusmodi. Et mihi, & Petro. Abhorrens est quidem à tanti Christi Vicarii mansuetudine turgens fastu facinus, penitusq; alienum ab ipsius moribus tot actionibus probè notis. Quantæ enim fuerit animi demissionis & moderationis, benignitatis, lenitatis, paternæq; caritatis ad alliciendos ad pœnitentiam peccatores, ad curandos ipsos pœnitentes, omni genere obsequii & indulgentiæ, cùm facile sit ex scriptis & factis illius elicere, asserere & confirmare, notius planè & evidentius fit ex eo, quòd Callistum Pseudopapam, pestem Ecclesiæ, ad se venientem pœnitentem, recepit.* num. 87. *Si quid enim hujusmodi per Alexandrum Papam fieri contigisset, quomodo referre*

prætermisissent Scriptores illi, qui minima queq; prosecuti sunt, quippe qui præsentes cùm essent, ea cuncta singulaq; summâ diligentiâ scriptis prodidêre? Quomodo rem tantam sui magnitudine mirandam, novitate singularem, indecentiâ monstruosam, etsi non ab aliis, certè æmulorum adversariorum tubis perstrepentibus pervulgandam, reliquisse potuêre silentio penitùs obvolutam, ut quasi ex condicto nullus eorum Scriptorum, reliqua cuncta scribentium, de his verbulum fecerit? Tu verò, prudens Lector, qui satis vidisti, quanto cum labore, industriâ, arte, patientiâ cum prudentia tot annis in hoc ipsum laboraverit Alexander, ut vel aliquod saltem leve pœnitentiæ signum extorqueret ab obstantissimo persecutore, quomodo in animum induces, ut credas, jam ipsum ad hoc tanto labore inductum Imperatorem atq; suasum, eo modo exasperatum factis & dictis inurbanis, inusitatis, duris, asperis per Pontificem exacerbatum, ut, quantum in ipso fuit, eum à pœnitentiæ remedio procul abigeret, quem jam absolutum recepisset in Ecclesia pœnitentem? Stet igitur ipsa Historia candore suo nitens, atq; sinceritate & veritate ex testificatione eorum, qui interfuerunt, constans & firma in omnibus comprobata. Hactenus Baronius, qui in margine annotat. *Mendacissima de Alexandri fastu asserta convincuntur.* Urget ergò contra Historiæ veritatem. Primò, quòd testes αὐτόπται, videlicet Autor Actorum MStorum Alexandri, ut & Romualdus Archiepiscopus Salernitanus in Chronici MSti Codice Salernitano, Longobardico charactere exarato, nihil quidquam de hoc Alexandri facto memorent. Secundò, quòd non conveniat hoc factum mansuetudini Vicarii Christi. Tertiò, nec moderationi & lenitati Alexandri verbis & factis demonstratæ. Addi posset quartò, quòd non sit ullo modo verisimile; Fridericum Principem magnanimum eò usq; se demissurum, ac contumeliam hanc æquo

animo fuisse laturum, quippe quem Historici *malleum Italiæ* vocent, ex qua septies victor rediit: quod argumentum urget Lehmannus in Chronico Spirensi libr. 5. cap. 56. Quintò, quòd nec Bartholomæus Platina, nec Carolus Sigonius, nec Gilbertus Genebrardus hujus facinoris ullam faciant mentionem.

Primus verò, quod ego quidem sciam, eò audaciæ progressus est Annalium conditor, ut factum esse negaret, quod magno consensu Historici factum esse, nõ dico, testantur, sed clamant. Quamvis enim Hardingus part. 4. Apolog. cap. 8. ad quæstionẽ in Anglicana Apologia propositam, *Quis cervices Imperatoris Friderici subjecit fœdum in modum pedibus suis, & quasi id non esset satis, addidit etiam insuper ex Psalmis Davidicis, Super aspidem & basiliscum ambulabis? &c.* initiò responderit his verbis: *Percontamini illud, quis Imperatoris Friderici cervices pedibus suis subjecerit? Ego verò, quis fuerit, nescio, ac ne vos quidem certò scire credo:* tamen animadvertens, sine extrema impudentia negari illud minimè posse, seque ulteriùs, quàm par erat, progressum, pedem mox retulit, subjungens: *Verùm, quid si in hanc rem autores detis satis idoneos? Neminem nos, quâ parte peccat, defendimus, licet fuerit Papa. Homines sunt ipsi etiam Papæ, nec semper Angelorum more se gerunt.* Sed Baronius majori audaciâ totam hanc Historiam *mendacissimorum assertorum* nomine traducere minimè dubitavit, cujus veritatem autores fidei satis probæ ac intemeratæ liquidò confirmant. Johannes Capistranus, qui floruit circa Annum 1385. & à Pontificibus Romanis, præsertim Nicolao V. ad varias functiones adhibitus fuit, in libro de Papæ & Concilii autoritate fol. 65. ad hanc Historiam digitum intendens, sic loquitur: *Confiteantur Teutonici, Imperatorem debere cervicem sub-*

mittere pedibus summi Præsulis. Jacobus Philippus Forestus Bergomensis, Monachus Ordinis sancti Augustini, qui floruit Anno 1490. in Supplemento Chronicorum Venetiis excuso per M. Bernhardinum Riccium de Novaria Anno à nativitate DOMINI 1492. ac postmodùm Anno 1506. ibidem recuso, in Historia Anni 1160. eadem per omnia de Alexandro III. commemorat. Johannes Nauclerus Præpositus Ecclesiæ Tubingensis & Academiæ Cancellarius, qui floruit Anno 1500. volum. 2. Generat. 40. pag. 784. sic scribit: *Isto fœdere Alexander Pontifex inito, confestim ad januas templi D. Marci accessit, & ibidem universo astante populo Imperatori jussit, ut humi se prosterneret, ac veniam denuò postularet. At summus Pontifex Imperatoris collum pede comprimens, ait: Scriptum est, super aspidem & basiliscum ambulabis & conculcabis leonem & Draconem. At Fridericus, Non tibi, ait, sed Petro, cui Successor es, pareo. Et Pontifex respondit, Et mihi, & Petro.* Marcus Antonius Coccius Sabellicus, Naucleri σύγχρονος, lib. 7. Decad. I. de rebus Venetis iisdem pene verbis Historiam hanc recenset. Johannes Stella Sacerdos Venetus, cui ex patriæ archivis de veritate hujus Historiæ optimè constare potuit, in Vitis Pontificum Basileæ per M. Jacobum de Pfortzheim Anno 1507. impressis, Bergomensi, Nauclero, Sabellico hac in parte totus est ὁμόψηφος, ac concludit suam Historiam universam sub finem hisce verbis: *Fateor, atq; Deum meum testor, me non falsa scripsisse.* Hi autores omnes monumenta Historiarum consignârunt, antequam Lutheri nomen in mundo auditum fuit, ne quis Jesuita veneno Lutherano eos infectos fuisse suspicetur. Sed & post Lutheri tempora quidam ex ipsis Pontificiis Scriptorib. tantum abest, ut de hoc Alexandri III. facto verecundentur, ut in eo potiùs

magnificè triumphent. Papyrius Massonius Gallus JCtus, vir peracris judicii atque doctrinæ scripsit sex libros de vitis Episcoporum urbis Romæ, quos Parisiis edidit, at postea à sancta Sede Apostolica examinatis, decretum est, ut posthac non legantur, nisi qui ab eadem fuerint emendati cum approbatione Magistri sacri Palatii. Is, inquam, Papyrius Massonius lib.5. in vita Alexandri III. brevibus quidem, sed emphaticis verbis rem totam retulit: *Fridericum Barbarossam*, inquit, *Alexander III. inclinatâ cervice collum pedi suo submittere compulit, dicens: Super aspidem & basiliscum ambulabis, conculcabis leonem & Draconem. Respondit Imperator; Non tibi, sed Petro. Pontifex regessit; Et mihi & Petro.* Iisdem omninò verbis hanc Historiam recensuit Petrus Justinianus, Patricius Venetus, qui Historiam rerum Venetarum ab urbe condita usque ad annum 1575. contexuit, eandemque Gregorio XIII. Pont. Rom. in Epistola operi præfixa offerre non dubitavit, in qua Historia de Imperatoris Friderici collo pedibus Pontificis Alexandri subjecto extat lib. 2. pag. 27. ubi etiam Episcopos & Prælatos, qui Pontificis lateri eo tempore adhæserunt, nominatim recenset. Hujus Petri Justiniani testimonium in diversa quadam Historia de Francisco Dandalo Reipubl. Venetæ ad Pontificem Legato adducturus Hardingus, Theologus Pontificius, sic præfatur in Confutat. Apolog. Anglic. part. 4. cap. 7. *Autorem do Petrum Justinianum Venetum, summo loco natum, cujus Annalium maxima est apud Venetos autoritas.* Illius ergò testimonium etiam hac in re audiant. Franciscus Sansovinus, qui circa annum 1560. Historiam Italiæ & lib. 8. urbis Venetæ descripsit, memorat, extare (*nella Sala grande del Palazzo*) *in Palatio Venetorum picturas de Friderici Barbarossæ rebus gestis cum adscriptis Summariis, inter quas figuræ illi,*

quæ

quæ est numero 21. argumentum additum sit ejusmodi. Pontifex ductus cum Imperatore in templum S. Marci, factâ inter eos pace, advocatus ab ipso (gli metteva il piede sul collo per segno di superiorità) ponebat pedem super collum ejus in signum supereminentiæ. Autor libri Italici (*Delle Cose Notabili che sono in Venetia,*) *De rebus notabilibus, quæ sunt in Venetiis*, editi Ann. 1565. *Conspicitur*, inquit, *in conclavi Palatii, in quo habetur (il grande Consiglio) magnus Senatus, pictura, in qua Pontifex Alexander imponit pedes collo Friderici.* Huic picturæ publicæ frustrà obvertit Baronius Ann. 1177. num. 9. illud Horatianum:

Pictoribus atq; Poëtis
Quodlibet audendi semper fuit æqua potestas;

Neque enim ullo modo verisimile, nobilissimam illam Venetorum Rempublicam Tragœdiam hanc à se spectatam ad immortalem rei memoriam solenni & publicâ picturâ expressam omnium oculis exhibere voluisse, nisi ex actis fide dignis ejus veritatem probè haberet cognitam & perspectam; vel alterutrius partis amore & odio usque adeò transversam isse actam, ut palàm & publicè ejus rei monumentum staret, quam suspicione falsitatis laborare non ignoraret. Nec cest inficias ire Baronius d. l. num. 2. & 5. in Codice Chro-orum Cardinalis Bessarionis, qui summâ diligentiâ & ho-e in Bibliotheca Veneta asservatur, pluteo decimo septi- (cujus fide etiam nititur Hieronymus Bardus, qui co-issimè hac de re egit in libro Italico, cujus titulus. *Della -ria navale ottenuta della Republica Venetiana contra Otho- -livolo di Friderigo Primo Imperatore, Gyrolami Bardi,*) Hi-am hancce iisdem omninò verbis, quibus Papyrius Mas-us, Petrus Justinianus ac Franciscus Sansovinus eam de-unt, annotatam contineri. Sed nec illud Baronius ne-

gare potest d. l. num. 2. Historicorum illorum, qui Alexandro III. Imperialis colli suppressionem tribuunt, numerum esse longè majorem, quàm eorum, qui illam in Historiis suis prætermittunt. *Hieronymus Bardus*, inquit, *haud ita pridem copiosissimè in iis versatus est; utinam ita fructuosè, sicut & operosè! qui circumiens mare & aridam illa sola invenit, quibus in errorem manifestissimum duceretur, nec ad illa pervenit, quibus veritate certissimâ informari potuisset, ne falleretur & sic alios ipse falleret. Quæ ut tu semper caveas, Lector, in delectu testium hîc & ubiq; constitue in quacunq; disputatione victoriam, non in numero, eò quod errantium infinitus est numerus, sed vera sapientium, sicut verè sapientum, admodùm paucus.* Atqui non tàm numero, quàm pondere testimoniorum in assertione hujus Historiæ nitimur. Quotquot enim testes produximus hactenus, illi vel ante B. Lutherum scripserunt, vel ex Reipubl. Venetæ archivis sua depromserunt, Pontificiæ certè religioni omnes fuêre addicti, ut fidem eorum in dubium vocare jure quidem nemo posit. Meritò proinde cum Schellenbergio in Papæo dicimus:

Quàm bene, qui in cœlo sedem sibi Papa locavit,
Cæsareo in collo suppedium reperit.

Restat, ut Baronii argumenta, quibus fidem hujus Historiæ labefactare satagit, expendamus. Primùm, inquit, *testes αὐτόπται, Autor Actorum MStorum Alexandri III. Itemq; Romualdus Archiepiscopus Salernitanus, Regis Siciliæ Legatus, nihil tale de Alexandro commemorant.* Atqui num Baronio excidit JCtorum regula, quòd *plus valeant duo testes affirmantes, quàm decem, non dico, factum negantes, sed de eo tacentes?* An ignotum ipsi, quid Augustinus Epist. 80. ad Hesychium scripserit: *Non discrepant rebus Evangelistæ, si alius aliquid dicit, quod alius ta-*

cet;

cet; ac lib. 2. de cons. Evang. cap. 5. *Non ideò contrarium videri potest, quòd vel hic Evangelista dicit, quae ille praetermittit; vel ille commemorat, quae iste non dicit.* Quid quòd, Collega Baronii, Bellarminus, ne quidem ex sacris literis argumenta negantia formari posse asserat, sic differens lib. 1. de Missa cap. 24. in Resp. ad 2. argum. *Etiamsi Evangelistae non expressè dixerint, CHRISTUM se Patri in coena obtulisse, tamen neq; expressè dixerunt, non se obtulisse &c. Quare, si Lutherus ab exemplo CHRISTI probare cupit, Missam non esse Sacrificium, certum aliquod testimonium afferat, ubi legamus, CHRISTUM non se obtulisse in Coena, nam illa argumenta negativa, Non habetur in Scriptura, ergò non est factum, jam ipsis etiam pueris ridicula sunt.* Falsa quidem haec est Bellarmini hypothesis, quòd in dogmaticis non possimus negativè ex Scripturis argumentari (cùm ob Scripturae in tradendis ad salutem necessariis sufficientiam rectè dictum sit ab Hieronymo in cap. 23. Matth. *Quicquid ex Scripturis non habet autoritatem, eâdem facilitate contemnitur, quâ asseritur*; & à Discipulo de tempore serm. 23. *In sacra Scriptura locus tenet ab autoritate negativè*) interim Baronio eam meritò opponimus, qui in Historicis ex Alexandri Actis MStis argumentum negativum perquam ἀπαιδεύτως format. Nec illud de nihilo est, quòd Baronius fatetur d. l. num. 84. *Acta illa MSta*, ad quae toties provocat, *non esse integra, sed truncata & fine carere.* Quid si ergò in illa parte, quae injuriâ temporis periit, illa ipsa de suppressione cervicis Imperatoriae fuerint annotata? Quinimò illa ipsa Acta continent quippiam, quod indicium hujus rei minimè obscurum exhibet. In illis enim referente Baronio Anno 1170. num. 60. Alexander III. Episcopo Bambergensi, Friderici Imperatoris Legato, sic respondet: *Si inter oves, quas Deus Beato Petro pascendas*

commisit, vult numerari, quid ampliùs differt eidem Principi Apostolorum cervicem suam flectere & Catholicæ se unitati aggregare? An non plusquam probabile, Pontificem, qui ab Imperatore postulavit, ut cervicem suam Principi Apostolorum Petro flecteret, postmodùm collo ejus pedem imposuisse, additis verbis ejusmodi, *Et mihi & Petro?* De Romualdo Salernitano Archiepiscopo respondere possumus, ipsum fuisse juratum Alexandri III. mancipium, Imperatoris verò hostem manifestum, ut ex ipsius scriptis constat. Atqui, uti rectè docet Augustinus lib. 3. contra literas Petiliani cap. 10. *Nec amico laudanti, nec inimico detrahenti credendum*, & ut habet vulgata Juris Canonici regula c. Per tuas & ibi Glossa in verbo, Inimicitias capitales extr. de Simoniacis, c. Accusat & ibi Glossa caus. 3. quæst. 5. *Testi, alteri parti inimico, non creditur.* Sed noluмus justisimâ hac exceptione uti, quin potiùs dicimus, Romualdum illius rei indicium facere, quam Baronius ab eo prætermissam urget. Sic enim inter cætera loquitur apud ipsum Baroniũ Ann. 1177. n. 68. *Cùm ad Papam appropinquasset Imperator, tactus divino Spiritu, Deum in Alexandro venerans, Imperiali dignitate postpositâ, rejecto pallio ad pedes Papæ totum se extenso corpore inclinavit.* Quam verò promtum fuit Pontifici fastuoso collum Imperatoris, à quo graviter læsus fuerat, ad pedes suos toto corpore prostrati tangere, ac subjectionem illam testatam reddere, cujus signum Imperator edidit, quando eodem Romualdo recensente (apud Baronium d. l. num. 69.) die statim sequente & Ostiarii & Stratoris officio functus est. *Imperator*, inquit Romualdus, *ut humilitatem, quam corde conceperat, opere demonstraret, sumto stratoris officio, pallium deposuit, manu virgam accepit, Laicos de choro expulit, & Papæ ad altare solenniter & processionaliter venienti*

viam

*am tanquam Ostiarius preparavit &c. Finitâ Missâ, cùm Papa
l suum Palatium vellet redire, Imperator dextram ejus accipiens
m usque ad portas Ecclesiæ satis honestè deduxit: cumq; equum
um album de more vellet ascendere, Imperator ex alia parte ac-
edens, strevam ejus tenuit, & postquàm equum ascendit, ipsum
liquantulùm stratoris more per freni lora deduxit.* Idem judi-
um esto de aliis, qui suppressionem hancce colli Imperato-
i prætermisisse dicuntur, videlicet quòd ipsi quoque indi-
um ejus rei fecerint, quamvis ob facinoris indignitatem di-
:rtis verbis eam exprimere noluerint. Platina in vita Ale-
andri III. dicit, *Imperatorem pedes Pontificis in templo Marci
sculatum fuisse.* Genebrardus asserit lib. 4. Chronic. ad Ann.
180. fol. 622. *Fridericum Imperatorem ad pedes Alexandri III.
petentem excommunicationis absolutionem procubuisse.* Carolus
Sigonius lib. 14. de regno Italiæ, de Alexandro III. memorat,
quòd *inimicitias Friderici non tàm moderatè exercuerit, quàm
fortiter superaverit*, quâ verborum lenitate facinus illud, quod
exprimere noluit, innuere tamen voluisse haud immeritò
censetur. Quinimò si vel maximè longè plures adduci pos-
sent autores, qui hujus facti descriptionem prætermiserint,
uno tamen verbo respondere possemus, quod de Johannæ
Papissæ Historia à quibusdam prætermissa, jam olim ab aliis
responsum. *Propter deformitatem facti hæc Historia ab aliis est
omissa*, scribit Ranulphus in Polychronico lib. 5. cap. 32. *Hujus
Johannæ nomen autores non ponunt, propter turpitudinem rei &
muliebrem sexum*, inquit Marianus Scotus in Chronic. circa
Ann. 1086. collecto. *Johanna non ponitur in Catalogo sanctorum
Pontificum, tàm propter muliebrem sexum, quàm propter deformi-
tatem facti*, inquit Martinus Polonus in Chronico circa An-
num 1282. conscripto. Quam verò VICARII CHRISTI mansue-

tudinem, lenitatem, & erga Imperatorem reverentiam nobis narrat Baronius, à qua cùm factum illud penitùs abhorreat, meritò tanquam fictum & falsum sit negandum? Probandum priùs erat, Alexandrum huncce tertium fuisse Christi in terris Vicarium, quod cùm à nobis negari sciat ac nihilo tamen minùs tanquam concessum assumat, fallaciam illam committit, quam τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν vocant Logici. De eodem Alexandro Pontifice Papyrius Massonius in ipsius vita ex Benjamini Itinerario memorat, quòd *Judaici generis servos in familia sua habuerit.* Egregium verò Christi Vicarium, qui perduelles Christi in famulitium suum asciscere non dubitavit! *Nescio*, inquit Massonius, *an laudari debeat, quòd Judaici generis servos habeat Pontifex Christianus? Reges enim ac Pontifices sæpè miseri sunt, non tàm suâ culpâ, quàm quòd assectatorum suorum peccatis ac criminibus premuntur. Itaq; impuræ, damnatæq; Sectæ & cœlo quoq; ipsi invisos servos habere non debuit.* De eodem Alexandro Autor Vitæ Friderici Imperatoris Germanicè descriptæ (Johannes Adelphus) Z.iij. refert, quòd *cùm Imperator Fridericus in recuperanda terra sancta occupatus esset, metuens sibi ab eo Pontifex, si victor in Italiam rediret, de eo perdendo cogitaverit. Vivâ itaq; imagine Friderici operâ pictoris cujusdam ad eam exprimendam destinati confectâ, eam ad Soldanum misit, cum hac commonefactione, ut, si quietus vivere velit, de Imperatore, cujus simulachrum acciperet, perdendo solicitus esset, quas Pontificis literas Soldanus Friderico commonstraverit, antequàm ex captivitate, in qua per annum integrum eum detinuerat, liberum dimiserit, obsidis loco Sacellano & hostiâ consecratâ relictis, quæ centum mille ducatis redemerit.* Insignem verò erga Imperatorem reverentiam magis profectò detestandam, quàm quòd collo ejus pedem imposuerit! De eodem

Ale-

Alexandro literarum monumentis prodidit Matthæus Paris in Historia Anglica in Henrico II. quòd *quamvis perpetuò protestatus fuerit Rex, se nec mandasse, nec voluisse, nec suo artificio perquisivisse necem Thomæ Bequeti, Archiepiscopi Cantuariensis, tamen quia ex ejus verbis non satis circumspectè prolatis interfectores ejus perimendi occasionem acceperant, exegit Pontificis Alexandri Legatus, ut Rex absolutionem petiturus, carnem suam nudam disciplinæ virgarum supponeret, & à singulis viris religiosis, quorum multitudo magna convenerat, ictus ternos vel quinos susciperet, quod ipsum Rex de facto, pharmacis illorum miserè fascinatus, subiit.* Eximiam verò erga Regem pœnitentem benignitatem, longè profectò crudeliorem, quàm quæ in Imperatorii colli suppressione sese exeruit! Baronius ex Actis Vaticanis hæc emollire conatur, τὰ σκληρὰ μαλθακῶς sic exprimens Ann. 1172. num. 3. *Deduxerunt eum Legati Pontificij, ex propria Regis voluntate, extra ostium Ecclesiæ, ibiq; flexis genibus, non tamen exutis vestibus, neq; verberibus appositis, absolutus est & in Ecclesiam introductus.* Sed Historico Anglicano de rebus Anglicanis aliquid publicè affirmanti major, credo, fides debetur quàm Actis Romanis in obscuro angulo hactenus asservatis. Alexandri III. Prædecessor fuit Hadrianus IV. quem Baronius æquè Vicarium Christi fuisse statuet, atque Alexandrum. Is verò, quantâ reverentiâ eundem Imperatorem Fridericum prosecutus fuerit, ex Codice suo Vaticano nobis exponat Baronius. *Cùm Rex Fridericus*, inquit Ann. 1155. num. 8. *de more Papæ stratoris officium non exhiberet, Cardinales turbati & valdè perterriti abierunt retrorsum & in civitatem Castellanam se receperunt, relicto Pontifice in territorio Regis. Quocirca Dominus Papa turbatus, & quid sibi agendum foret, incertus, licèt tristis, descendit, & in præparato sibi faldistorio sedit. Tunc Rex ad*

ejus vestigia procidit, & deosculatis pedibus ad pacis osculum accedere voluit, cui idem Pontifex protinus locutus est in ista verba: Quandoquidem tu mihi illum consuetum & debitum honorem subtraxisti, quem Prædecessores tui, orthodoxi Imperatores, pro Apostolorum Petri & Pauli reverentia Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus exhibere usq; ad hæc tempora consueverunt, donec mihi satisfacias, ego te ad pacis osculum non recipiam. Rex autem respondit & dixit, se hoc facere non debere. Eapropter, remanente ibidem exercitu, totus sequens dies sub istius rei varia collocutione decurrit. Tandem requisitis antiquioribus Principibus, qui cum Rege Lothario ad Innocentium Papam venerant, & priscâ consuetudine diligenter investigatâ, ex relatione illorum & veteribus monumentis judicio Principum decretum est, & communi favore totius Regalis Curiæ roboratum, quòd idem Rex pro Apostolorum prædictorum reverentia prædicto Papæ Hadriano exhiberet stratoris officium & ejus streguam, suppedaneum scilicet, teneret ad conscendendum in equum. Aliâ igitur die Regis mota sunt castra & in territorium Nepesinum, juxta locum, qui dicitur Tabula, fuerunt translata, sicut à Principibus fuerat ordinatum, Rex Fridericus præcessit aliquantulùm, & appropinquante Domino Papa tentorio Regis, per aliam viam transiens descendit & occurrens Rex ei, quantum est jactus lapidis, in conspectu exercitus officium stratoris cum jucunditate implevit & streguam fortiter tenuit. Tum verò Pontifex eundem Regem ad pacis osculum primò recepit. Helmoldus lib. 1. Histor. Sclavorum cap. 81. paulò aliter hanc Historiam edisserit. P*ontifici*, inquit, *Viterbium in occursum venienti Imp. Fridericus obviam progreditur, eumq; magnâ cum devotione & honorificentiâ excipit, sinistram sellæ strepam de jumento descendenti tenens, eumq; in tentorium Imperiale deducit. Cùm in territorium ventum esset, Episcopus Bamber-*

bergensis nomine Imperatoris orationem exorsus, quanto Imperator desiderio colloquij Papalis fruendi flagrârit, commemorat, & Deo Opt. Max. gratijs actis, qui ipsum voti sui compotem fecisset, suppliciter ac submissè petit, ut Fridericum, orbis Christiani supremum Principem & Ecclesiæ defensorem, solito more diademate Imperiali insignire dignetur, causas, ob quas eo dignissimus sit, probè & eleganter adjiciens. Pontifex Bambergensis oratione finitâ, præclare ea dicta fuisse profatur, sed rem orationi minimè congruere ait. Etsi enim leve atq; exile sit, de quo verba facturus esset, negari tamen non posse, quin, ut qui in minutioribus negligentior deprehendatur, ne talis quoq; in majoribus sit, justè timeatur. Ad hanc Pontificis orationem omnium auribus arrectis atq; animis solicitis, quodnam peccatum esset, ille prosequitur; Descendenti, inquiens, ex equo sinistram sellæ strepam tenuit, id an in ludibrium nostrum vel aliâ de causâ fecerit, ignoramus; Siquidem si honore nos afficere voluisset, dextra sellæ strepa, eaq; manu dextrâ contrectanda fuisset. Cæsar Pontificis oratione nonnihil commotus, paulumq; subridens respondit: Minimè se strepis apprehendendis studuisse. Tu, inquiens, Pater primus es, cui tali officio deservimus. Et hic inter sermonem crescente, addit. Scire velim abs te, officij hoc genus an ex debito sit, an ex beneplacito? Quòd si ex benevolentia descendit, quis causabitur culpam in spontaneo? sin ex debito, parùm interesse putamus, quo latere accesserit, qui venerabundus accedit. Severius sic collocuti discedunt utrinq; non sine stomacho. Imperator tamen, Princeps prudentissimus, dissimulans illa omnia, die postero Pontificem ad colloquium revocat. Pontifici itaq; advenienti Imperator obviam it, atq; ex priore ejus objurgatione doctior factus, dextram sellæ strepam apprehendit, ac in tentorium sanctissimum Patrem deducit. Esto & hoc insigne Papalis erga Imperatores reverentiæ exemplum. Prædecessor Adriani IV. fuit

fuit Gregorius VII. quem Baronius itidem pro Vicario Christi nobis obtrudit. *Illi reconciliandus Henricus IV. Imperator prope Canusium venit, ubi Gregorius cum Mathilde Comitissa, quæ ab ejus latere rarò discedebat, tunc temporis agebat. Postquam Pontifex exegerat, ut coronam & reliqua regni insignia in argumentum veræ pœnitentiæ traderet, ac se post tantam contumaciam regio nomine & honore posthac indignum profiteretur, Henricus propiùs, ac jussus erat, accedit atq; intra secundum murorum ambitum receptus, omni comitatu exteriùs relicto, Regium cultum abjicit, ac sine calceis sæviente hyeme jejunus usq; ad vesperam Gregorii responsum expectat. Verùm Pontifex in secundo illo ambitu, triplex enim urbi murus erat, ad vesperam usq; responsum frustrà expectantem reliquit. Redit die secundo & tertio, idemq; experitur. Quartò demum partim constantiam hominis admiratus, partim aspera hominum adversus se convitia veritus, eum in conspectum admittit.* Autores sunt, Martinus Polonus Papæ Secretarius in Chronic. Lambertus Schaffneburgensis Monachus Hirsfeldensis in Chronic. Abbas Urspergensis in Chronic. pag. 235 Helmoldus lib. 1. Histor. Sclav. cap. 33. Sabellicus Ennead. 9. lib. 3. Baronius Ann. 1077. n. 10. ex Lamberto Schaffneburgensi & alii. Addit Helmoldus, sortem Imperatoris miseratus. *Legimus, quia multi peccaverunt, quibus tamen subventum est pœnitentiæ remedio. Certè David peccans & pœnitens Rex & Propheta permansit. Rex autem Henricus ad vestigia Apostolorum jacens, orans ac pœnitens gratis pessundatus est, nec invenit tempore gratiæ, quod ille obtinuit duro legis tempore.* Referatur ergò & hoc inter exempla mansuetudinis & reverentiæ Imperatoribus à Vicariis Christi scilicet exhibitæ. Successit Alexandro III. mediantibus aliis quatuor Pontificibus Cœlestinus III. Is cùm Henrico VI. Imperatori coronam utroq;

pede imposuisset, mox altero eam decussit, innuens, *sibi potestatem competere, Imperatorem constituendi, eundemq; exautorandi*, uti referunt Rogerius Hovedenus (ipsius Baronii ore laudatus Anno 1170. num. 45.) in Historia Anglic. in Richardo I. & Ranulphus in Polychronic. lib. 7. cap. 26. Quòd si Cœlestinus ille III. coronam Imperialem pedibus ex Imperatoris capite decutere non fuit veritus, quâ religione Alexander III. prohibitus fuerit Imperatoris collo pedem imponere? Franciscum Dandalum, inclutæ Reipublicæ Venetæ Legatum, *canis in morem catenâ collo injectâ sub Clementis V. Papæ mensa jacuisse, ut graviter offensum Papæ animum tam demissâ humilitate deliniret, patriamq; suam in gratiam illius restitueret*, ne ipse quidem Hardingus negare potest, etiamsi moneat in Confutat. Anglican. part. 4. cap 7. *Dandalum nondum tunc temporis fuisse Venetorum Ducem, vel Cypri Regem; nec jussu Pontificis, sed suâ sponte catenam gestasse, nec socios canes sub mensa habuisse*, quod flagitiosum facinus multis verbis perstringit Sabellicus Ennead. 9. lib. 7. *ut immoderatam Tyrannidem & superbiam minimè ferendam, ac flagitiosissimam in majestatem Principum contumeliam.* At si Clemens Reipubl. Venetæ Legatum catenâ collo injectâ sub mensa jacentem æquo animo intueri potuit, utique etiam Alexander III. pedem Imperatoris collo sine scrupulo potuit imponere. Nemini quoque mirum videri debet, Alexandrum III. ad factum suum accommodasse dictum Psalmographi: *Super aspidem & basiliscum ambulabis, conculcabis leonem & Draconem.* Baronius enim non semel Fridericum confert cum Pharaone, atrocissimo illo Ecclesiæ persecutore. Anno 1160. num. 35. in margine annotat. *Fridericus Imperator instar Pharaonis*

raonis in Ecclesia positus. Anno 1167. num. 15. *Fridericus novus Pharao.* Jam verò Ecclesiæ persecutores in Scripturis conferuntur *aspidibus, serpentibus, leonibus & Draconibus.* Esai. 11. v. 8. cap. 27. v. 1. Matth. 23. v. 33. Psal. 35. v. 17. Psalm. 57. v. 5. 2. Timoth. 4. v. 17. Psal. 74. v. 13. Esai. 51. v. 9. Ezechiel. 29. v. 3. Quinimò si Alexander III. Baronium præceptorem habuisset, ab eo sic concludere didicisset. Promissum est Ecclesiæ, quòd persecutotum & hostium suorum capita sit conculcatura. Cùm enim Jos. 10. v. 25. Dux Josua invitaret Principes exercitus Israëlitici, ut super colla quinque Regum à se debellatorum pedes ponerent, dicebat eis: *Confortamini & estote robusti, sic enim faciet DOMINUS cunctis hostibus vestris, adversum quos dimicabitis.* Jam verò Fridericus, novus ille Pharao, est Ecclesię persecutor & hostis. Ergò Pontifex, Ecclesiæ caput, pedibus suis eum sibi debet subjicere. Et, quod magis stupendum, Baronius 1177. num. 88. ad Fridericum Imperatorem accommodat, quod Job. 41. v. 25. sub figura Leviathan de ipso Diabolo pronunciatum extat. *Ipse est Rex super omnes filios superbiæ.* Potuit igitur Alexander III. à Baronio ita edoctus, concludere: *Diabolus conterendus est sub pedibus fidelium,* Rom. 16. v. 20. Friderico Imperatori competunt, quæ de Diabolo prædicantur. Ergò, si non caput, tamen collum illius conculcandum. Unicus adhuc restat scrupulus, nemini scilicet facilè persuaderi posse, *Fridericum, magnanimū illum Principem, tam serviliter sese subjicere ac contumeliam hanc æquo animo ferre voluisse.* Sed scrupulus hic est, non scopulus. Imperator prudentissimus ac fortissimus non quadam animi imbecillitate aut victoriæ desperatione fractus, sed partim filii captivi φιλοστοργίᾳ, partim cupiditate pacis in Europa constituendæ

dæ adductus, Venetias ad Pontificem sese contulit ac ignominiosum huncce fastum in universi populi oculis patienter pertulit, pejora à Venetis metuens, qui Pontifici, à quo magna beneficia acceperant, tum temporis adhærebant. Quid quod generosus Imperatoris animus in hoc ipso actu ostenderit, se indignitate rei moveri, quando Pontifici masculè respondit, *Non tibi, sed Petro*, significans se supplicem esse factum, non Papali Tyrannidi, sed Apostolicæ autoritati. *Vicit optimum Principem*, inquit Philippus Melanchthon in Chron. Carion. lib. 4 p. 747. *opinio religionis, cujus in animis hominum magna vis est, præsertim si superstitio accedat, quæ tunc regnabat. Cessit etiam utilitati publicæ, ut constitutâ firmâ concordiâ in Europa, latrocinia Mahometica in Asia faciliùs reprimi possent. Stet igitur*, ut Baronii verba faciamus nostra, *ipsa Historia candore suo nitens atq; sinceritate & veritate eorum*, qui sine ulla falsitatis suspicione eam annotârunt, *constans & firma in omnibus comprobata*. Liberentur nostrarum partium Theologi & Historici ab intentato mendacii crimine, coërceatur impudentia Jesuitica, negans etiam ea, quæ in Solis mensa posita sunt, ac Antichristianus Romani Pontificis fastus, supremi Magistratus contemtus ac Tyrannis priùs non audita indicio sit, quòd Antichristus ille ἰδικῶς sic dictus in Sede Romana apostatica, non in Babylone Utopica, sit quærendus. Quod ipsum in hac prima libri specialis parte cap. 6. articuli 3. pluribus datur confirmatum.

Hanc verò qualemcunque meam opellam V. Celsitudinibus, Illustrissimi ac Celsissimi Principes, Heroes gloriosissimi, Evergetæ & Domini clementissimi humiliter inscribebere volui imò debui, causis adductus longè gravissimis.

 Pri-

Primùm quidem, ut pro beneficiis longè plurimis, quæ Veſt. Celſit. toto iſthoc octodecim annorum decurſu, quo docendi munere in hac Veſtrarum Celſit. Academia fungor, in me πίονι μέτρῳ contulerunt, aliquam ſubjectiſsimè grati animi ſignificationem ederem. Non ſemel atque iterum, ſed plurimis omninò vicibus Celſit. Veſtræ menſæ Principali me admoverunt, ad Colloquium familiare admiſerunt & congiariis ſupra meritum honorarunt, nec unquam à Veſtrarum Celſit. conſpectu triſtis diſceſsi. Cumprimis verò hoc nomine æternas Veſtris Celſit. à me deberi gratias agnoſco, quòd Academiæ Jenenſis fundationem ac dotationem non ita pridem cum immortali Inclutæ Domus Saxonicæ laude & gloria factam, ſuo ſuffragio, autoritate & conſilio promoverunt, quo beneficio me ejusdem proxenetam & pararium tam arctis ſibi obſtrinxerunt vinculis, ut perpetuũ Veſtrarum Celſ. debitorem me fore lubens agnoſcam & publicâ voce profitear. Deinde etiam iſthac opellæ meæ inſcriptione omnibus, in quorum manus ea deveniet, notam facere volui pietatem Veſtrarum Celſit. eximiam, ſerium orthodoxæ religionis zelum, inviolatum juſtitiæ ſtudium, amorem erga ſubditos & virtutes reliquas Chriſtianis Principibus dignas, ob quas jampridem Celſit. Veſtræ publicum totius orbis præconium meruêre. Veſtram Celſit. Illuſtriſsime Princeps ac Domine, DN. ALBERTE, Domine clementiſsime, quisquis *vivum antiquæ virtutis & fidei Saxonicæ exemplum* dixerit, nihil aliud profectò, quàm quod res eſt, dixerit. Ex ipſo vultu candor, probitas & majeſtas elucent, quæ in ſui amorem & admirationem rapiunt quosvis intuentes. Veſtram Celſit. Illuſtriſsime Princeps ac Domine, DN. ER-

NESTE,

NESTE, Domine clementissime, quisquis *singularem Ecclesiarum & Scholarum Nutritium* dixerit, nihil aliud quàm quod in templo veritatis ad aram fidei liquido juramento confirmare poterit, dixisse censendus erit. Cura boni publici, ac studium promovendi Ecclesiarum εὐταξίαν, subditorum pietatem, juventutis Scholasticæ commoda, utramque apud Cels. V. faciunt paginam & omnem ejus solicitudinem unicè sibi vendicant. Vestram Celsit. Illustrissime Princeps ac Domine, DN. BERNHARTE, quisquis *Germaniæ Achillem* dixerit, nihil aliud profectò, quàm quod totius Europæ testificatione confirmatum extat, dixisse judicare debet. Quantâ namque cum prudentiâ, dexteritate, animi robore & felicitate hactenus bella gesserit, quàm præclara illustrium victoriarum trophæa ubivis erexerit, quàm amplam laudis & gloriæ materiam posteritati reliquerit, de eo prestat silere, quàm pauca duntaxat in medium afferre.

BERNHARTUS, belli fulmen, post secula vivet;
Vivet Saxonicæ gloria, fama, domus.

Denique ex fulgentissimo illo, quo Vestræ Cels. ob virtutes ac res præclarè gestas in toto terrarum orbe radiant, splendore stricturam aliquam lucis mutuari, & in hoc opusculum meum derivare hac ipsa inscriptione volui, ut primo gloriosissimi nominis vestri in frontispicio positi intuitu & boni ad lectionem ejus invitentur, & Zoili ab ejus insectatione arceantur.

Suscipite ergò, Illustrissimi ac Celsissimi Principes ac Domini, Domini clementissimi, chartaceum hocce munusculum, favore & gratiâ eâ, quâ Illustr. Vestræ Cels. me fuêre hactenus prosecutæ, Admittite in conspectum vestrum tenue

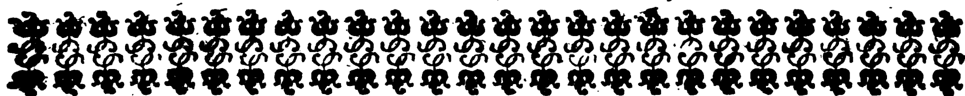
hoc ſubjectiſsimè grati animi documentum, profectum ab eo, qui multa, imò omnia Celſ. Veſtris ſe debere fatetur, exigua tamen imò nulla ſeſe ſolvere poſſe conqueritur. Dirigite clementiæ veſtræ oculos non ad ipſum munus oblatum, ſed ad offerentis animum, qui pro Veſtrarum Celſit. incolumitate, longævitate, ſanitate & omnigena proſperitate ſerias ad Deum preces ſe quotidie ablegaturum, neç in hoc ſolùm ſeculo tranſitorio, ſed etiam in die pantocritico beneficiâ Veſtrarum Celſit. ſeſe prædicaturum pollicetur. Perſcriptum Jenæ Calend. Septemb. Ann. M. DC. XXXIV.

Illuſtriſſimarum Veſtrarum Celſit.

ſubjectiſs.

JOH. GERHARD D.

AD AUTOREM.

Alvator quoties vel respondere Sophistis,
Vel dictis voluit conciliare fidem;
Arma dedêre hostes. Parili sic arte retorques
Semper in autores tela, GERHARDE, *suos.*
Scilicet haec ratio pugnandi est optima: Qualem
Nec praesens aetas, nec prior ulla tulit.
Ergò nihil superest, nisi quod, me judice, leges
Olim in Confessum constituêre Reum.
Nunc quoq; vel nunquam divini oracula vatis
Implentur: βαβυλὼν κάππεσεν ἡ μεγάλη.

Bernhartus Bertramus J.C. Cancellarius Saxonicus.

Ot cum judicio legere & disponere, quot Tu
Libro uno exponis, *Magne Gerharde*, libros,
Humani non est animi labor ille, sed ille
Divini labor est maximus Ingenii.
Quòd si, *non fuit; aut simile haud opus esse futurum,*
Dixero, dum stetit, aut stabit hoc orbis opus:
Dixero, quod res est, & dixero Te tamen unum
Authorem tanti, *Magne Gerharde*, libri.

Caspar Facius Consiliarius Saxonicus.

Serva

Ervo servorum *natus servire* R*OBERTUS*
atque loqui quicquid Dis Latialis ait,
ut malè rem gessit! namq; hostibus arma ministrat,
Romanæq; patet proditor esse rei.
Sic faber in cippo, quem fecerat; ire securis
sic nempè in sylvas, exiit unde, redit.
Triste patrocinium, stultumque, ROBERTE, *colorem*,
Si per patronum cui sua caussa perit!
Ista DEI vis est, qui vescis toxica mutat,
Inque bonum mandat cedere cuncta bonis.
Bos olim visâ scuticâ, τέτμηται ἱμάθλη
ἐξ ἡμῶν, *nostris cædimur, heu! coriis,*
dixerat; & visô plorabit R*OMA* G*ERHARDO:*
Ὀλλύμεθ'! ἐξ ἡμῶν ΟὟΤΟΣ ἱμάντ' ἔτεμε:
Nec gravius pote, nec brevius; LUTHERE triumfas
jure merens: veri testis ab hoste venit.
Perge ejus generis plures G*ERHARDE phalanges*
in sacra sub signis ducere bella D*EO:*
hæ faciem feriunt & si qua est relliqua frontem;
pugnantum imbellis cætera turba fuit.
Tu dextrè pugnas omnes retrò super, omnes
ergò super retrò clarus ovator eris.

εὐφημῶν Altenburgo,
mittit

Thomas Reinesius D.
Physicus Reipubl.

Invi-

Nvicta veri vis. Stygii haut Dei,
haut Antichristi, Romulei Patris,
haut Purpurati atque Infulati
ordinis, haut hominis sagacis
cujusque acumen, calliditas, dolus,
ars docta, promta crenáve, lingvâve
potentiæ robúrve apertæ,
insidiísve malis opertæ,
id tollere & subvertere quit. Labor
inanis omnis. Numine veritas
Stat firma divino, prematur
quamlibet, opprimier potest non.
Vel profiteri cogitur hostium
grex ipse eam, atque conscius inscius,
nolens volens defensor, illi
ferre patrocinium peramplum.
Sic quam tuetur Codicis ex Sacri
Oraculis Ecclesia, Præsulis
erepta Romani superbo
imperio, studio Lutheri
Confessionem, non Monachûm domus,
Scholasticorum non cathedræ, haut rubra
quos mitra Patres cingit, haútque
pestilis ista cohors, Iésu
mentita nomen nomine de sacro,
suffragiorum destituunt suis
punctis. Sacræ vis veritatis
hostibus in mediis triumphat.

Prælustre diæ Theulogiæ decus,
GERHARDE, nostræ sidus amabile
scholæ, laborem industriamque
præmia quæné tuam manebunt,
Collecta puncta ex innumeris libris
hæc dum foràs das? Hostibus hinc rubor,
Ecclesiæ hinc augmenta surgent
maxima, quà patet omnis orbis.
At Te quadrigis purpureis bona
quam fama dudum siderei pepli
ad texta vexit, grata in oclis
posteritas feret atque in ore.

fac.

M. Philippus Horst Brunsvigâs Philos. Pract. Prof. Publ.

Uot quot doctorum manus unquam scripta revolvit,
queîs ruit Ausoniæ gensq́; caputq́; domûs;
cunctorum superas conatus atq́; labores,
cùm tumidum proprio destruis ense Papam.
Laus sua, pro meritis, est quemq́; secuta; sed horum
cunctorum laudes solus & unus habes.
Posteritas (quæcunq; sit) admiranda videbit
scripta G.rhardiadæ, *dicet &:* ille vir est.
Post aliquot tandem redit orbi secula Phœnix:
talis at æternùm non rediturus erit.

M. Joh. Michaël Dilherr
Prof. P.

SCHEMA.

SCHEMATISMUS
PARTIS I. LIBRI II.
SPECIALIS.

ARTICULI I.
DE VERBO DEI.

Thesis

5. Psal.

6. Con-

Argum.

pturam

48. No-

ARTICULUS II.

DE CHRISTO.

6. quòd

Eidem

3. quòd

3. in

ARTICULUS III.

DE PONTIFICE ROMANO.

Eadem.

CA-

An-

III. Opi-

ARTICULUS IV.

DE CONCILIIS.

ARTICULUS V.

DE ECCLESIA.

Ex-

2. 1.Tim.

Explicatio.

Ἔκθεσις.

5. Am-

Argum.

Errata

Errata Typographica graviora.

*p.6.col.1.lin.29.leg.Mox. p.7.col.1.lin.15.leg.Judicum. p.21.col.1.lin.23.leg.Rugerius, col.2. lin.31.leg.Ecclesiæ judicio. p.23.col.2.lin.18.l.Resp.1. p.29.col.2.lin.24.leg.Hermetis.p.31.col.2.lin. 36.leg.Epistola. p.39.col.2.lin.29.leg.Esdræ autoritate. p.38.col.2.lin.33.leg. habendum. pag.89. col.1.lin.24.pro Judæorum leg.Christianorum. p.91.col.2.lin.10.leg.& impersonaliter,ut. p.101. col.2.lin.21.leg.Arias. p.157.col.1.lin.27.leg.inobœdientes. p.165.col.2.lin.15. Damasi. p.172.col.1. lin.3.leg.compertum. p.200.col.2.lin.ult.leg.vertantur. pag. 201. col.1.lin.37. leg.interpretatio. p.207.col.2.lin.38.dele,ad.p.217.col.1.lin.5.pro immersus leg.Cimmerius. p.222.col.2.lin.1.leg.Dei verbo. p.224.col.2.lin.16.leg.Tibi. p.227.col.2.lin.19.leg.adferenti. p.248.col.2.lin.ult.lege, perversum illum Scripturas interpretandi morem,quo. p.281.col.2.lin.26. pro non leg. nos. p.305. col.1.lin.17.pro iis leg.is. p.346.col.2.lin.16.leg.Collat. p.388.col.1.lin.18.leg.Tigurinos. p.400.col. 2.lin.31.leg.Naturis. p.408.col.1.lin.19.l.profecit. p.435.col.2.lin.5.l.ac gloria.p.443.col.2.lin.19. l.omnium. p.486.col.1.lin.5.l.vitæ æterne.p.505.col.1.lin.23.l.*müglich*.p.507.col.2.lin.5.l.excludi. p.541.col.1.lin.29.l.nititur. p.557.col.1.lin.15.ac lin.21.l.conversatione. p.561.col.2.lin.21.l.petra. p.580.col.1.lin.ult.l.per omnes Ecclesias. p.585.col.2.lin.32.dele et. p.604.col.1.lin.21.pro antem l.audi. p.624.col.1.lin.24.l.intrusum. p.636.col.1.lin.8.l.Georgius. p.648.col.1. lin.34. l.affectationem. p.660.col.2.lin.14.leg.dimißâ. p.689.col.2.lin.antep.l.excusati.p.717.col.1.lin.12.leg. continenter. p.753.col.1.lin.2.l.habendum. p.760. col.2.lin.20.l.de Vio Cajetanum. p.763. col.1. lin.antep.l.finem. p.766.col.1.lin.7.l.Idem Barradius. p.767.col.2.lin.30. l.Metropol. p.773.col.2. lin.11.l.subnixos. p.798.col.2.lin.23.l.evasisse,lin.33.l.duraturam. pag.806.col.1.lin. 5.l.confusionem. p.816.col.2.lin.29.l.Eliam. p.858.col.1.lin.31.l.ante. p.862.col.1.lin.22.l.es pro et.p.878.col.1. lin.19.l.Regum. p.893.col.2.lin.35.dele,et. p.895.col.2.lin.37. l.Apparitorem. p.924.col.1. lin.36. l.confitentium. p.945.col.1.lin.12.l.pro. p.968.col.1.lin.2.l.indictum. p.971.col.1. lin.31. l.Imperatorum. p.984.col.1.lin.1.l.statuat. p.1012.col.2.lin.29.dele,de. p.1013.col.1.lin.11.dele, Si. p.1029. col.1.lin.36.l.conditio. p.1031.col.2.lin.20.l.seq., lin.31.pro nec l.ne. p.1032.col.1.lin.21.l.policitum. lin.30.l.restiterunt. p.1038.col.2.lin.30.l.ablegatus erat. p.1084.col.2.lin.ult. leg. Curiæ. p.1097. col.1.lin.35.l.fecit. p.1101.col.1.lin.penult.l.Apostolos. p.1128.col.2. lin.6. l. veri. p.1131.col.2.lin.6. l.Bellarminus lib.4. p.1138.col.2.lin.19.l.progressa. p.1160.col.2.lin.7.l.accedentibus. p.1163. col. 2. lin.1.l.est pro esse,lin.16.l.non interrupta. p.1164.col.1.lin.7.leg.pro hæreticis. p.1181. col.1.lin.13. l.consensio. p.1229.col.1.lin.15.l.distinctâ. p.1244.col.2.lin.ult.l.inter. p. 1263.col.1.lin.3. lege 14. pro 16. p.1288.col.2.lin.4.l.hujus hostis. p.1290.col.1.lin.7.leg.Jordanem. p.1302.col.2.lin.23.l.antiquißimus.* Reliqua leviora æquus Lector spontè corriget.

CON-